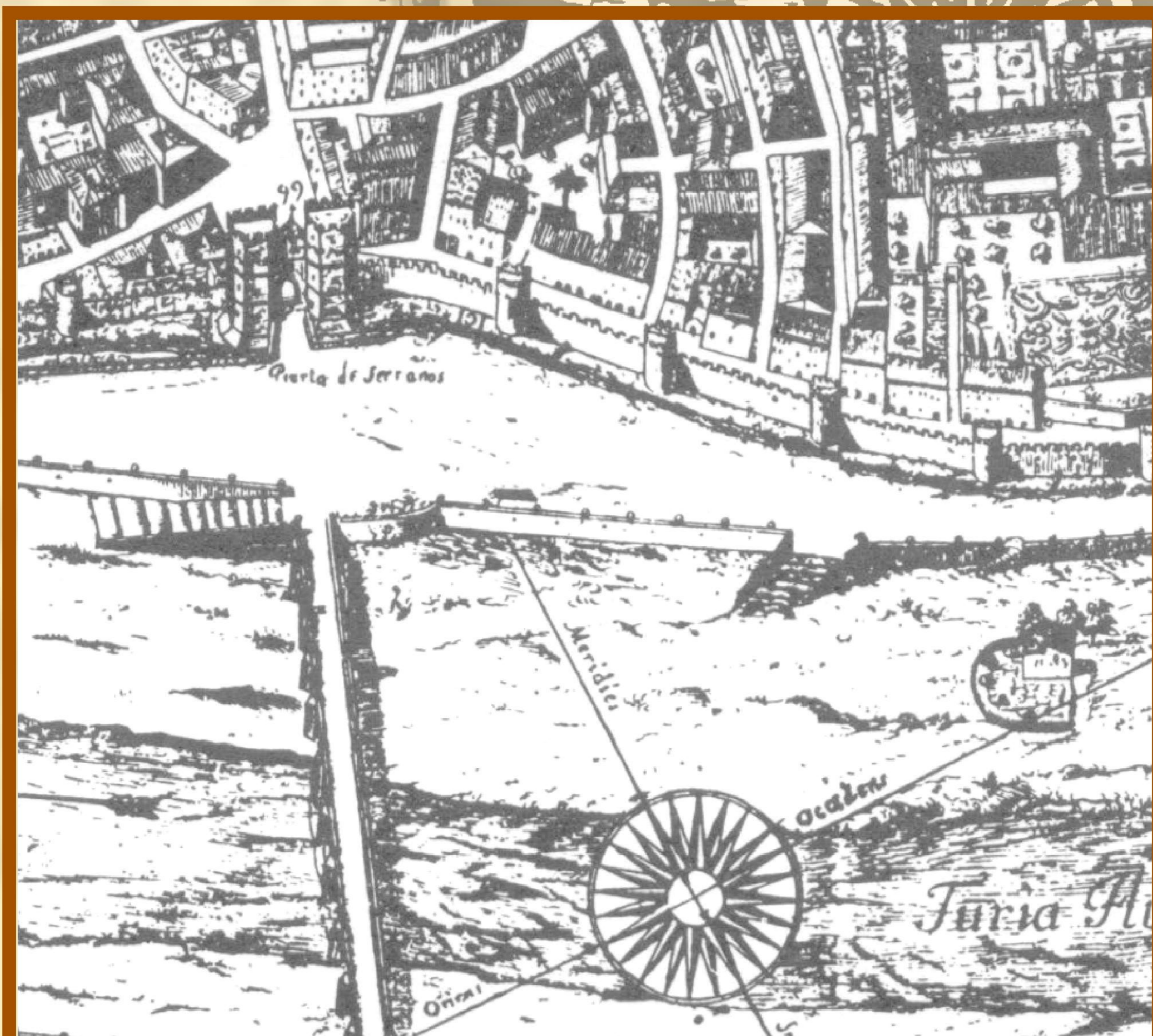

LA BLANQUERIA

DE RAVAL ISLÀMIC A PUNT NEURÀLGIC

HORTES, BLANQUERS I CIUTADANS

Exposició dels treballs arqueològics duts a terme al solar de la seu del PSPV-PSOE abans de la seua construcció.

CRÈDITS

COMISSARI DE LA MOSTRA
Ricardo González Villaescusa

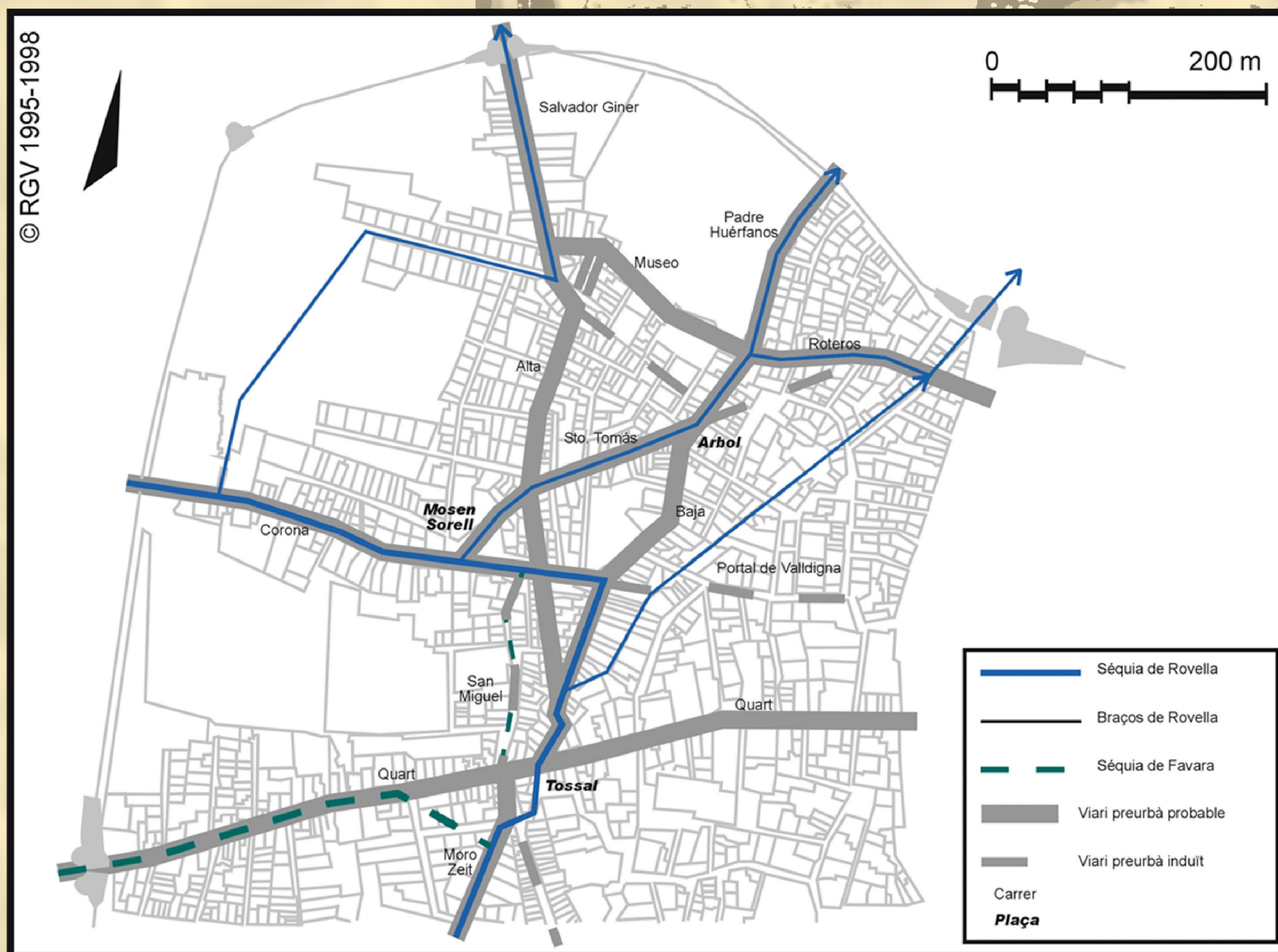
ARQUEÒLEGS DEL SIAM
Julia Bou Fernández
Sergio Gómez Mínguez

ARQUITECTE
Francisco Cholvi Puig

ARQUITECTE TÈCNIC
Guillermo Quintas Orias

PLANIMETRIA
Luis Miguel Torres

IMATGES
Arxiu gràfic Ajuntament de València

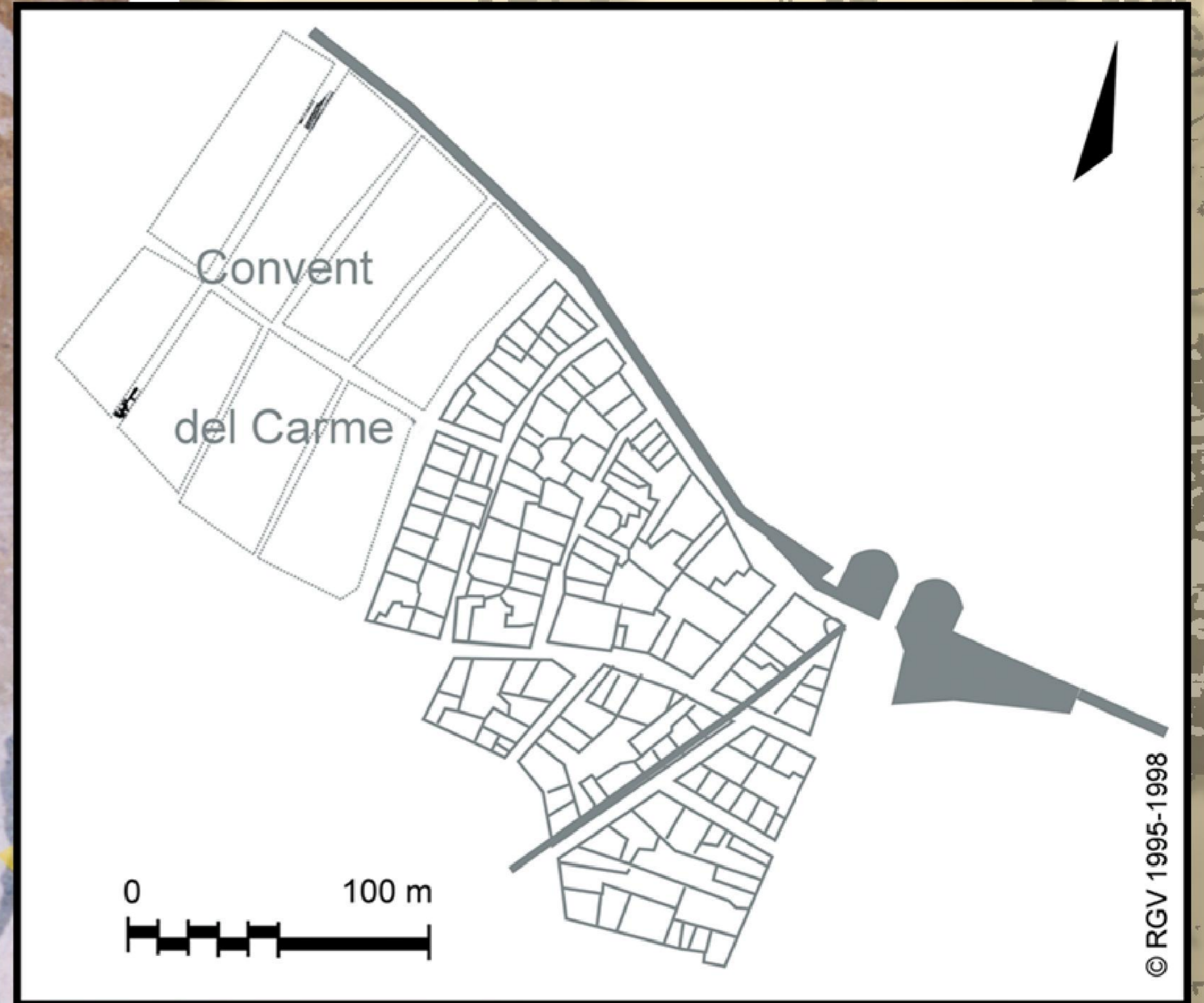

L'ESPÀI PREURBÀ

El barri dels Roters fou un espai rural des de la fundació de la Valentia romana en el segle II a.C. fins al segle XI, moment en el qual es construeix i s'habita amb cases que formaven part d'un raval (*rabad*) periurbà, extramurs de la ciutat.

Des de l'època islàmica tenim constància de què formava part del *hawz* (territori agrícola) de la madina Balansiya. Les hortes que precediren a la creació del barri eren regades per la séquia de Rovella que entraria a la zona per l'actual carrer de la Corona. Un braçal secundari d'aquesta conduiria l'aigua pels actuals carrers del Sant Tomàs, Pintor Fillol i Roters fins desaparèixer pel marge de la murada islàmica. Diferents braçals portarien l'aigua fins les parcel·les que es trobaven entre el carrer Pare Orfes, Moret i Garcilaso.

A partir del segle XI aquestes hortes serien objecte d'una planificació urbana, convertint la xarxa de camins en carrers i edificant cases a les hortes. El barri s'organitzà de forma regular, recordant la trama de camins i parcel·les, al voltant de carrers rectilinis proveïts de clavegueram i flanquejades per cases, tal i com posaren en evidència les excavacions realitzades al convent del Carme i en el número 8 del carrer de la Blanqueria.

Raval islàmic de Roters (segles XI-XIII)

CASES ISLÀMIQUES I PATIS

Restes d'un habitatge islàmic (segle XIII)

La intervenció patrimonial del carrer de la Blanqueria constatà la primera ocupació residencial en la zona des del segle XI, en plena època islàmica, durant el període Taifa. Moment en el qual una riuada del veí riu Guadalaviar acabà amb els inicials habitatges del raval extramurs d'*al-Falaka*, fundats per a acollir la població andalusina emigrada després de la caiguda del Califat de Còrdova. La denominació d'*al-Falaka*, la roda, posa en evidència la presència de sènies d'elevació d'aigua sobre les séquies, tal i com descriu la zona el poeta àrab al-Jaqan. La traducció literal al llatí d'aquesta denominació (*rota* = roda) podria ser l'origen del topònim del barri i del carrer dels Roters.

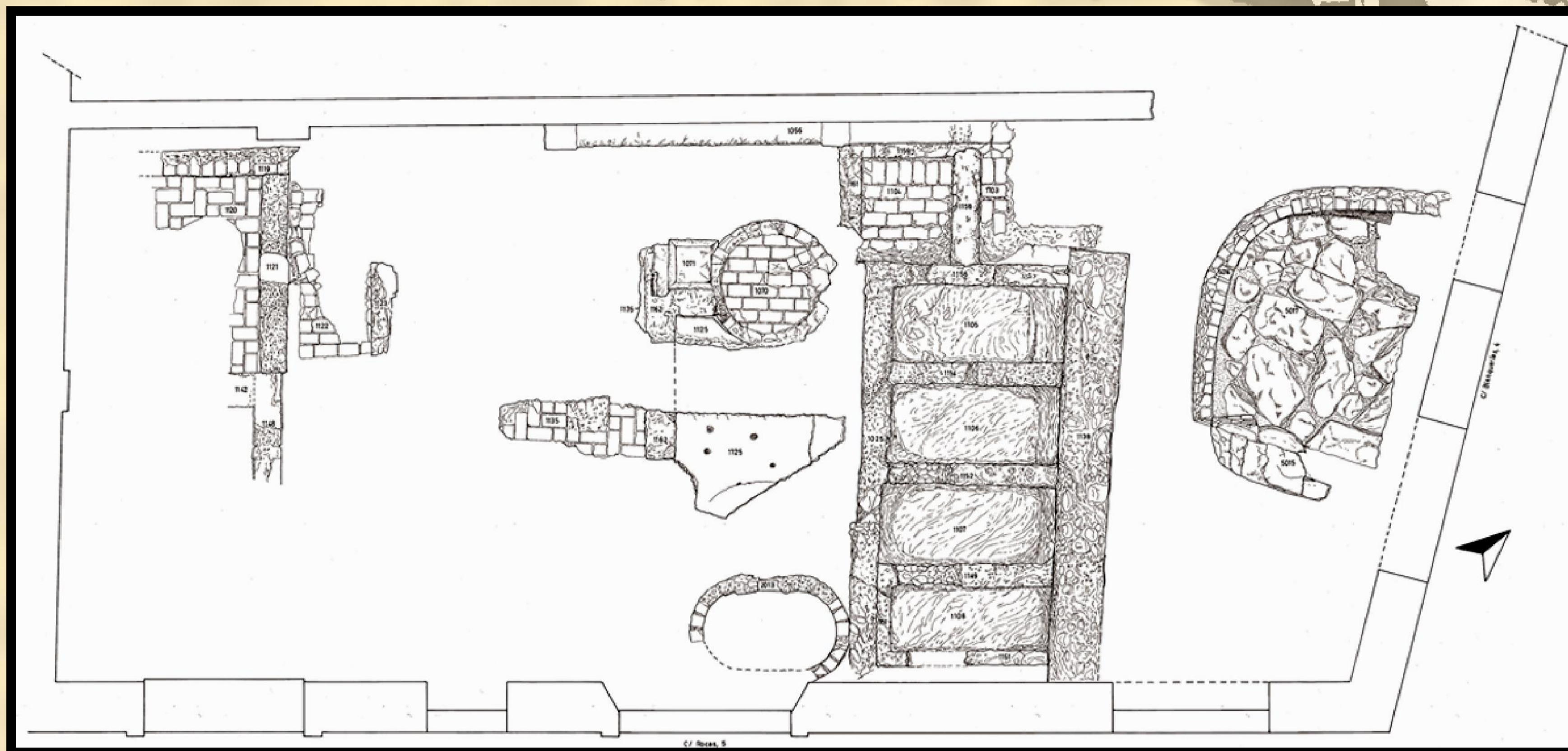
Posteriorment a aquest hàbitat inicial es registra, ja en l'etapa almohade, cap a final del segle XII o a començament del XIII, un anivellament del terreny que dóna pas a una reconstrucció del barri dels Roters, moment al que pertanyen les probables restes del pati d'una casa islàmica amb abelló o canal perimetral per on discorria l'aigua, murs de tàpia de morter i paviments d'argamassa.

Instal·lació artesanal amb esglaons (2a meitat del segle XIII)

CONQUESTA CRISTIANA I ESPAI ARTESANAL EN LA BAIXA EDAT MITJANA

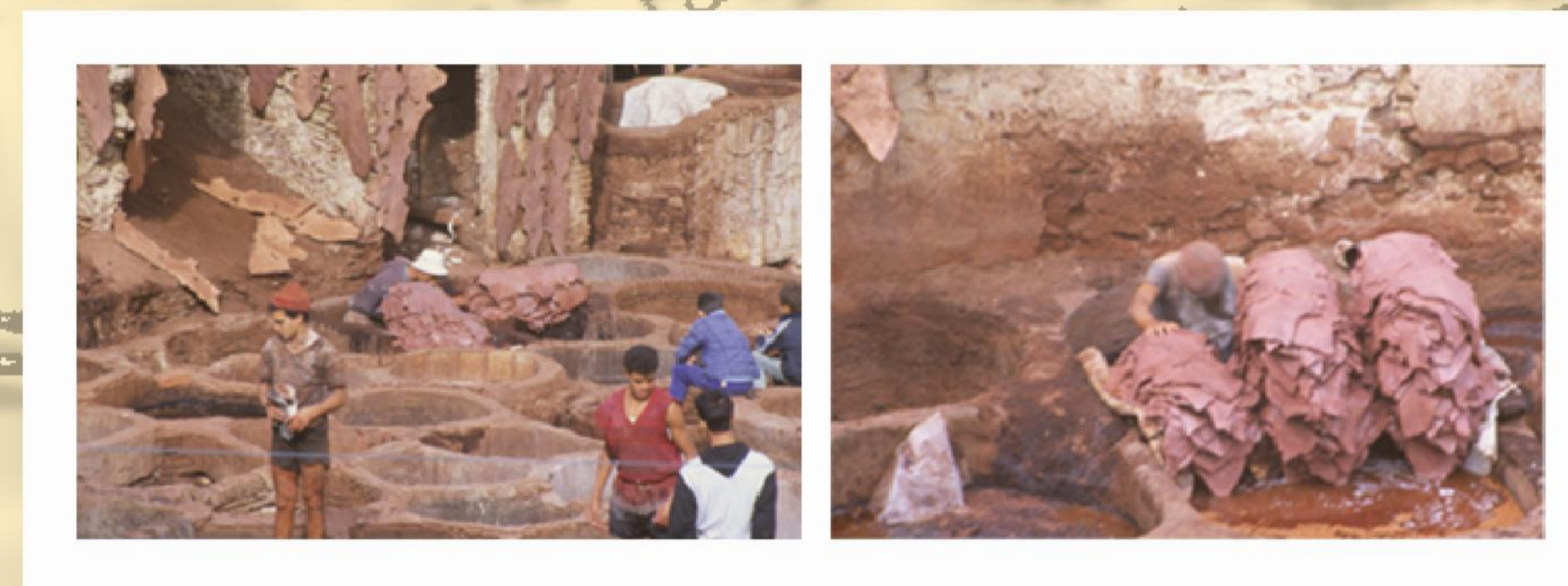
La conquesta feudal de Jaume I en l'any 1238 incorporà València a l'Europa occidental. L'antiga barriada musulmana fou repartida entre els nous colons cristians que la conegueren com a "Rotarios". Alguns murs de les seues cases foren modificats i altres nous es construïren sobre els nivells d'arrasament del habitatges islàmics convertint-se al llarg dels segles XIII i XIV en probables espais d'ús artesanal imprecís, dels que s'identificaren diversos sòls, paraments i una escala de tres esglaons construïts amb blocs de pedra calcària.

Planta arqueològica de la blanqueria (segles XV-XVII)
(Dibuixant L.M. Torres)

Conjunt de bassetes i calciners de la blanqueria (segles XV-XVII)

Fotografies de les Blanqueries de Fez, Marroc

L'ARTESANAT DEL CUIR

Detall d'una cubeta amb restes de calç (segles XV-XVII)

L'excavació arqueològica ha permès identificar un taller dedicat al blanqueig i treball de la pell, datat entre els segles XV i XVII, en què es va descobrir un interessant conjunt de basses de diverses formes i identificables com calciners que tenien com a funció la neteja de les pells. En ells, aquestes eren tractades amb diverses solucions de calç, com ho testimonien les diferents capes de calç que recobreixen les seues basses.

Sénia de sang (Marrakech)

Pou de sénia de l'obrador de cuirs (segles XV-XVII)

Imatge aèria del taller de pells adobades (segles XV-XVII)

L'ARTESANAT DEL CUIR: L'AIGUA

Junt amb les cubetes es documentà la presència d'una sénia de sang, element necessari per al continu abastament d'aigua típic d'aquest artesanat, del que únicament es conservava l'estructura el·líptica del pou, no havent-se trobat altres elements funcionals com els engranatges de fusta, el tambor o els cadufos ceràmics.

Els adobers o blanquers conformen des del segle XIV un important gremi bastant capitalitzat, entre els diversos gremis urbans de València. La seua activitat estava perfectament integrada en l'entramat comercial del Mediterrani occidental, mercat a què hom destinava part de les seues manufactures, abastint-se de pells de bous, ovelles i cabres de l'entorn immediat de la ciutat de València i de les terres de l'interior, de Castella i Aragó.

Detall d'Anthonie Van De Wijngaerde (1563) on s'identifica la porta de Serrans i el portal de l'Àguila

Àrea de la Blanqueria. Plànol del P. Tosca (1738)

LA MURALLA I LA PORTA DE L'ÀGUILA

El suburbi medieval de "Rotarios" va mantenir el seu caràcter periurbà fins a l'any 1356, moment en el qual començaren els primers treballs de construcció de la nova muralla de València ordenats pel rei Pere IV el Cerimoniós per tal de fer front als atacs del rei de Castella, Pere I el Cruel. L'obra provisional que fou alçada apressadament amb tàpies de terra va perviure fins que, una vegada acabades les Torres dels Serrans (1398) i la veïna torre de Santa Bàrbara (1399), fou enderrocada i substituïda pel definitiu mur d'argamassa amb torres semicirculars de cinc metres de diàmetre disposades cada 43 metres. Justament, un poc mes a l'oest d'aquesta última, s'obria el portal de l'Àguila, que facilitava l'accés directe a la Blanqueria, tal com es representa al gravat de Wijngaerde de 1563.

Fatxada de la seu del carrer Blanqueries el dia de la inauguració

José Luis Rodríguez Zapatero i Joan Ignasi Pla el dia de la inauguració de la seu del carrer Blanqueries

Paviments de rajoles hidràuliques (segle XX)

“Foto de família” dels obrers de l’excavació (1998)

LES BLANQUERIES DE VALÈNCIA FINS L'ÈPOCA CONTEMPORÀNIA

Encara que la indústria del cuir va persistir amb força en aquesta zona de la ciutat més enllà de 1877, en aquest solar la blanqueria seria desmantellada en el segle XVIII, construint-se en el seu lloc un immoble de veïns, la demolició de la qual es va produir cap a 1890; és a dir, quinze anys després del desmantellament de la vella muralla medieval en l'any 1865. Reocupant poc després aquesta parcel·la un edifici de tres plantes que, ahora, va perdurar fins el 1998, i els baixos del qual ja disposaven de higienistes paviments geomètrics de rajoles hidràuliques, documentats pels treballs arqueològics previs a l'edificació de l'actual seu del PSPV-PSOE.